

Ясечко Світлана Вадимівна
Харківський національний університет
внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри охорони інтелектуальної
власності, цивільно-правових дисциплін

ДЕЯКІ ПИТАННЯ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ПРАВочИНІВ З НЕМАТЕРІАЛЬНИМИ БЛАГАМИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Останнім часом відбувається актуалізація системних досліджень. Як стверджують науковці, це зумовлено тим, що практичною необхідністю цілісного, системного і комплексного освоєння й перетворення природних і соціальних умов життя, а також тим, що сучасне теоретичне і практичне знання та діяльність поглиблюються, спеціалізуються і диференціюються, загальна картина суспільного буття, суспільна практика немов розпадаються на окремі, на перший погляд не пов'язані між собою, відособлені один від одного фрагменти або форми діяльності. Виникає необхідна проблема не тільки в систематизації знання та діяльності, але і в їх інтеграції, синтезі, відновленні загальної картини суспільного буття, суспільної практики в цілому .

Проблематика систематизації правочинів з нематеріальними благами полягає у наступному:

– попри широке їх використання у сфері суцього, вони жодним чином не врегульовані у позитивному праві, що породжує різноманітну судову практику з даної категорії справ;

– правочини з нематеріальними благами потребують доктринального підґрунтя та вираженої імплементації у механізмі правового регулювання;

– законодавство чітко не визначило місце правочинів з нематеріальними благами в системі правочинів цивільного права.

Системне вивчення правочинів з нематеріальними благами має велике теоретичне і практичне значення.

Теоретичне значення системного підходу полягає в наступному. По-перше, оскільки система правочин з нематеріальними благами є складовою частиною більш широких систем - правочинів та цивільного права вона характеризується притаманними їм родовими ознаками. Наявність родових ознак дозволяє застосовувати до правочинів з нематеріальними благами ті норми загальної частини Цивільного кодексу України (далі ЦК України), на які не впливає їх специфіка. По-друге, система таких правочинів має ознаки, що відрізняють її від інших підсистем цивільного права. Ці ознаки служать основою для формулювання уніфікованих норм, застосованих до всіх правочинів. По-третє, система правочинів складається з безлічі елементів (типів, видів, різновидів правочинів), кожен з яких, володіючи загальними ознаками правочину, характеризується специфікою.

Іншими словами, системний підхід при дослідженні правочинів з нематеріальними благами дозволяє виявити принципи його побудови від загального до приватного, що має важливе правотворче і кодифікаційне значення.

Не менш актуальна і практична сторона дослідження системи правочинів з нематеріальними благами.

Правильне тлумачення і застосування будь-якої норми права означає системне її застосування. А це означає, що до будь якого відношення і спору застосовуються як норми загальної частини ЦК України, так і спеціальні норми, що містяться в його особливій частині. Як правило, і ті й інші норми застосовуються в сукупності, оскільки перші конкретизуються другими. Таке співвідношення загальних і особливих норм необхідно враховувати не тільки у випадках сукупного застосування тих і інших норм, а й при застосуванні норм тільки загальної частини, оскільки її інститути також мають свою внутрішню структуру.

Щоб правильно визначити, які конкретно норми підлягають застосуванню для регулювання даного відношення, необхідно точно

встановити вид відносини і його різновид. Інакше кажучи, дати його правову кваліфікацію.

З урахуванням того, що кожна правова норма обумовлюється визначеним системним ознакою, вона повинна застосовуватися лише до такого провідношення, яке володіє цими ознаками. Дослідження системи правочинів з нематеріальними благами дозволяє встановити ознаки, що є основою для виділення конкретних типів, видів і різновидів правочинів, і сформулювати практично зручні критерії для кваліфікації правочинів в точній відповідності з їх сутністю.

На практиці в одному правовідношенні нерідко поєднуються ознаки, характерні для різних правочинів. У зв'язку з цим виникає проблема сукупного застосування до таких правочинів норм різних інститутів. Підходи та принципи вирішення даної проблеми можуть бути вироблені лише на основі системного аналізу таких правочинів.

Система правочинів постійно розвивається. З'являються нові види правочинів. Оскільки в більшості своїй вони не суперечать законодавству, виникає питання про те, які правові норми можуть бути використані для їх регламентації. Відповідь на це питання також слід шукати в системності правочинів. Будь-який новий вид правочину характеризується не тільки новим, не відображених в ЦК України, ознакою, а й ознаками, які вже зумовили правове регулювання. Тому на основі системного аналізу таких правочинів необхідно виділяти ці ознаки і розглядати питання про застосування обумовлених ними правових норм.

Таким чином, питання щодо вчинення правочинів з нематеріальними благами, це дуже широка і до кінця не вивчена проблема яка заслуговує теоретичної розробки та законодавчого упорядкування. Правильне наукове уявлення про систему правочинів з нематеріальними благами має велике значення як для теорії, так і для практики.